

CEDMO Trends SK

9. vlna Očami Ipsosu:

Vnímanie dezinformačných naratívov na Slovensku

Espresso

OBSAH SPRÁVY

- 1 Základné parametre
 - 1.1 Špecifikácia výskumu
- 2 Aktuálne trendy
- 3 Vnímané vystavenie dezinformáciám
- 4 Vnímanie dezinformačných naratívov

1 Základné parametre

Názov výskumu: CEDMO Trends

Termín hlavného zberu dát: 1. vlna: 31. 8. – 8. 9. 2023, 2. vlna: 22. 9. – 1. 10. 2023, 3. vlna: 13. 10. – 25. 10. 2023, 4. vlna: 10. 11. – 23. 11. 2023, 5. vlna: 8. 12. – 18. 12. 2023, 6. vlna: 12. 1. – 28. 1. 2024, 7. vlna: 9. 2. – 23. 2. 2024, 8. vlna: 8. 3. – 24. 3. 2024, 9. vlna: 12. 4. – 25. 4. 2024

Cieľová skupina: reprezentatívna populácia 16+

Spôsob výberu respondentov a respondentiek: kvótny výber

Nastavenie kvót: podľa Štatistického úradu SR

Sledované kvóty: pohlavie, vek, vzdelanie kraj, veľkosť miesta bydliska, používanie internetu

Metóda zberu: dopytovanie metódou CASI pomocou online panelu Populacia.sk a F2F dopytovania

Celková vzorka: 1. vlna: n = 2370, 2. vlna: n = 2106, 3. vlna: n = 2117, 4. vlna: n=1956, 5. vlna: n=2002, 6. vlna: n = 2012, 7. vlna: n = 1961, 8. vlna: n = 1948, 9. vlna: n = 1900

1.1 Špecifikácia výskumu

Cieľom dlhodobého výskumu realizovaného na Slovensku je sledovať postoje a názory populácie k rôznym spoločenským témam, zameraných predovšetkým na dezinformácie a hoaxy, informačné poruchy, či hodnotenie demokracie na Slovensku. Dlhodobý výskum sa zameriava aj na mapovanie vývoja týchto trendov.

Zadávatelom výskumu medzinárodné multidisciplinárne výskumné pracovisko CEDMO (Central European Digital Media Observatory), ktoré vedie Karlova univerzita (ČR) a dodávateľom je spoločnosť IPSOS. Vedúci výskumného tímu za CEDMO je Václav Moravec, za výskumný tím IPSOS sa na projekte podieľajú Michal Kormaňák a Paula Ivanková.

Dotazník k výskumu bol navrhnutý zadávateľom a konzultovaný s dodávateľom, pričom jeho konečná verzia bola pripravená v spolupráci s dodávateľom.

Zber dát prebiehal elektronicky v kombinácii s osobným dopytovaním. Výber respondentov a respondentiek zabezpečila spoločnosť IPSOS prostredníctvom online panelu. Respondenti a respondentky boli regrutovaní/é na základe kvótného predpisu schváleného zadávateľom.

Publikácia vznikla s podporou

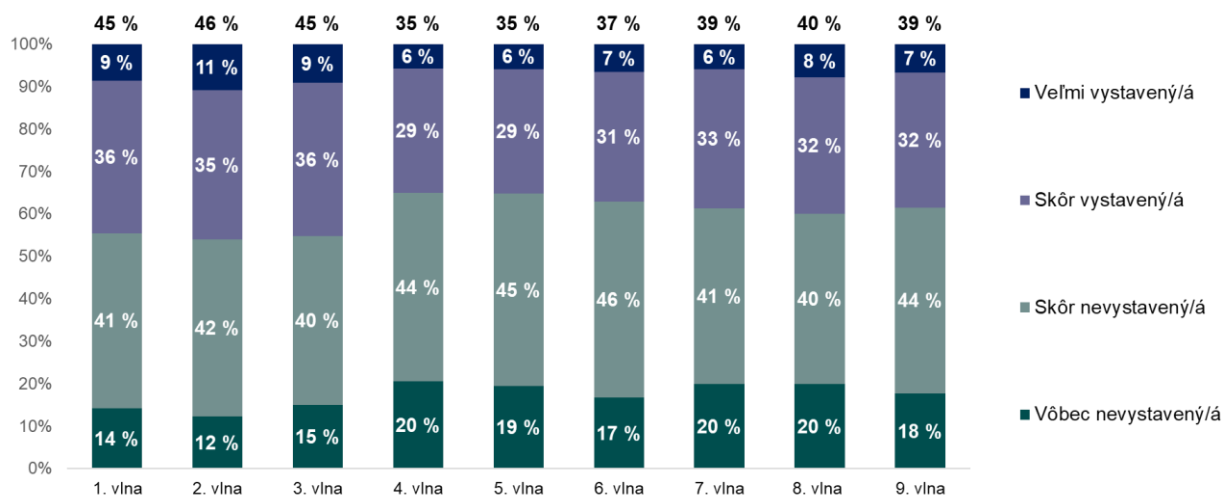

2 Aktuálne trendy

- Úroveň subjektívneho vnímania vystavenia dezinformáciám sa pohybuje dlhodobo na pomerne stabilnej úrovni. 4 z 10 opýtaných v apríli pociťovali, že boli v uplynulom mesiaci vystavení nepravdivým a manipulatívnym informáciám.
- Na rovnako stabilnej úrovni oproti marcovej vlne sa pohybuje aj vnímanie problematického šírenia dezinformácií na internete. Väčšina populácie stále považuje šírenie dezinformácií za vážny spoločenský problém (72 %).
- Prevažná časť populácie si takisto dlhodobo myslí, že šírenie nepravdivých a manipulatívnych informácií ohrozuje bezpečnosť Slovenska. (73 %).
- V aktuálnej vlne však ľudia častejšie súhlasili s obmedzením dezinformačných médií štátom (79 %).
- Nepravdivé naratívy sa v aprílovej vlne šírili častejšie, než tie pravdivé. Najviac ľudí zachytilo nepravdivé správy o prezidentskom kandidátovi Ivanovi Korčokovi, ktoré šírili naratívy o tom, že ak by sa stal prezidentom, bol by prezidentom vojny (74 %).
- Na druhej strane, populácia stále častejšie považuje za dôveryhodné pravdivé naratívy. Dôveryhodnosť pravdivých, ale aj nepravdivých naratívov sa udržala na pomerne stabilnej úrovni, s miernym nárastom oproti predchádzajúcej vlne. Spomedzi nepravdivých naratívov najviac ľudí dôverovalo dvom nepravdivým správam o Ivanovi Korčokovi, či o zákaze Európskej únie týkajúceho sa opravy starších automobilov.

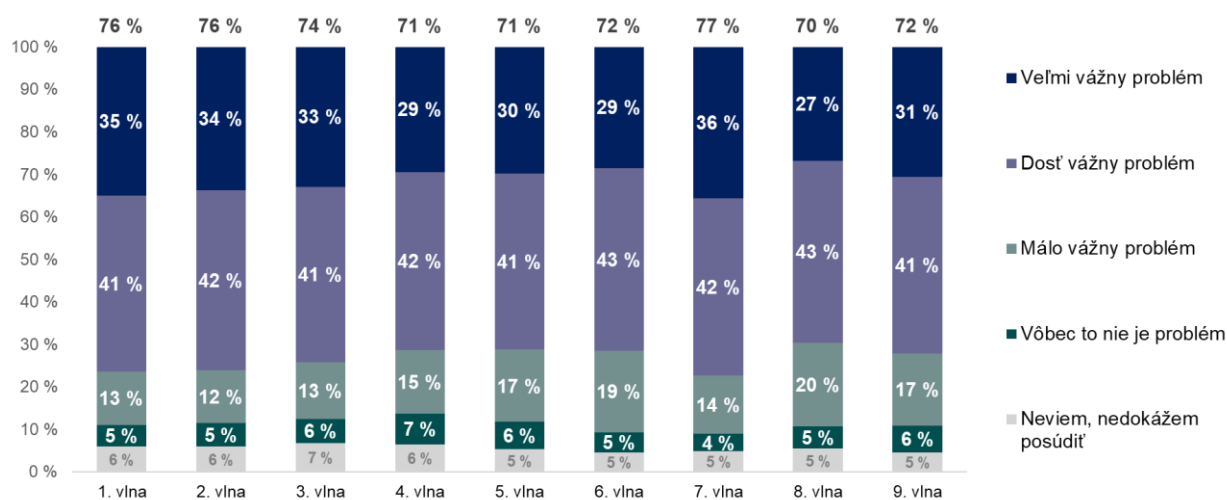
3 Vnímané vystavenie dezinformáciám

V aprílovej vlne sa podiel ľudí, ktorí pociťujú, že boli v uplynulom mesiaci vystavení dezinformáciám nezmenil, tento pocit subjektívne prežíva viac ako tretina populácie (39 %). Naďalej sa ukazuje, že vyššiu mieru vystavenia pociťujú najmä mladšie ročníky, aktuálne ide o skupinu vo veku 16 – 24 rokov (47 %). Naopak, menej často sa z dezinformáciami stretávali ľudia so základným vzdelaním (33 %).

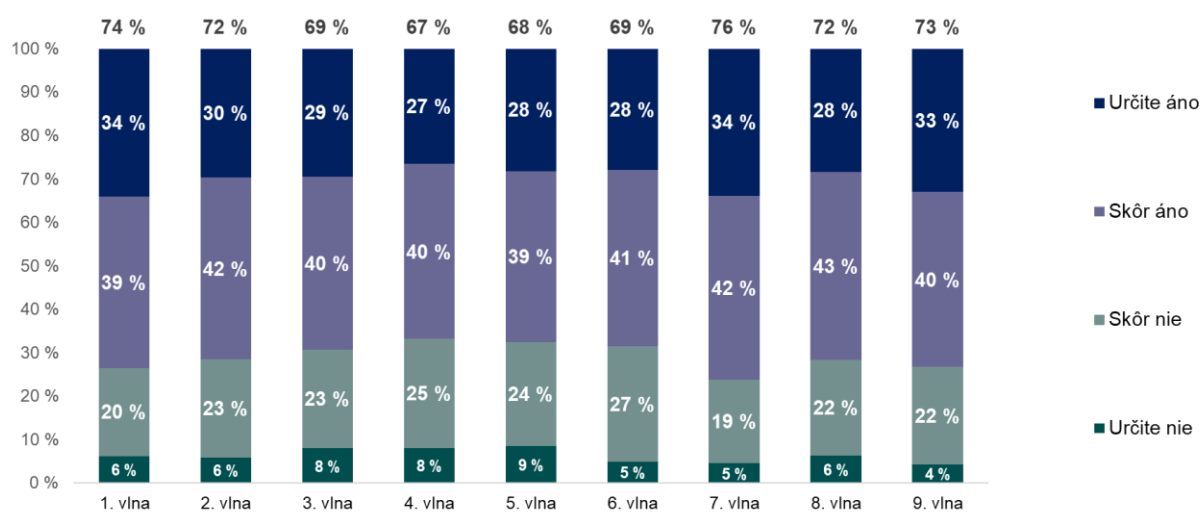
Otázka: IP02. Do akej miery ste podľa vášho názoru boli vystavený/á účelovo šíreným nepravdivým alebo manipulatívnym informáciám (niekedy označovaným aj ako "dezinformácie") v médiách v uplynulom mesiaci?

Takmer tri štvrtiny populácie vnímajú šírenie dezinformácií ako vážny spoločenský problém (72 %). Z dlhodobého hľadiska je podiel tejto skupiny ľudí pomerne stabilný. Oproti marcovej vlne však vzrástol podiel tých ľudí, ktorí dezinformácie považujú za veľmi vážny spoločenský problém (27 % vs. 31 %). Mladí ľudia do 24 rokov (77 %), ľudia s vysokoškolským vzdelaním (78 %), či voliči a voličky strán, ktoré tvoria súčasnú opozíciu (Sas 87 %, PS 89 %, Slovensko 90 %, ale aj neparlamentní Demokrati 85 %) si častejšie uvedomujú vážnosť šírenia dezinformácií na internete. Naopak, starší ľudia nad 65 rokov (66 %), so základným vzdelaním (59 %), či voliči a voličky vládnych strán Smer (64 %), SNS (61 %), ale aj strany Republika (57 %) menej často vnímajú dezinformácie ako spoločenský problém.

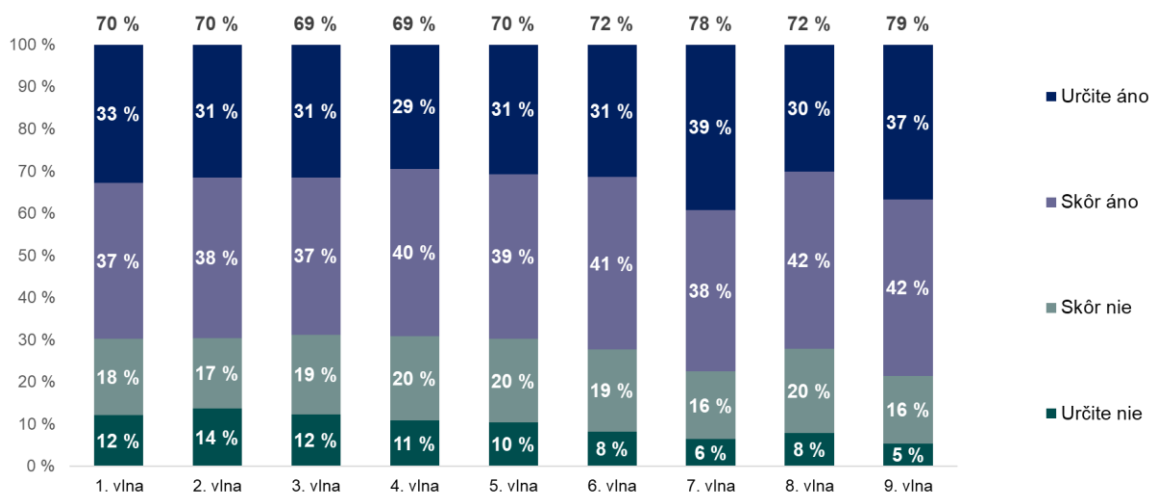
Otázka: IP04. Akým vážnym problémom je podľa Vás šírenie nepravdivých a manipulatívnych informácií (niekedy označovaných aj ako "dezinformácie") na internete?

Stabilitu v názoroch slovenskej populácie je možné pozorovať aj v prípade ohrozenia bezpečnosti Slovenska v súvislosti s dezinformáciami. Necelé tri štvrtiny populácie vnímajú šírenie dezinformácií na internete ako bezpečnostnú hrozbu pre Slovensko. Tento postoj však častejšie než muži (70 %) zastávajú ženy (77 %) a najmladšie ročníky vo veku 16 až 24 rokov (80 %). Kritickejšie šírenie dezinformácií vnímajú aj voliči a voličky aktuálnych opozičných parlamentných strán (PS, SaS, Slovensko), ale aj strán Hlas a Demokrati. Naopak, voliči a voličky zvyšných koalíčných strán menej často považujú dezinformácie za bezpečnostnú hrozbu. Vyššiu mieru ohrozenia pociťujú aj ľudia, ktorí nie sú spokojní s aktuálnym fungovaním demokracie na Slovensku (79 %).

Otázka: IP05. Myslíte si, že šírenie nepravdivých a manipulatívnych informácií (niekedy označovaných aj ako "dezinformácie") ohrozuje bezpečnosť Slovenskej republiky?

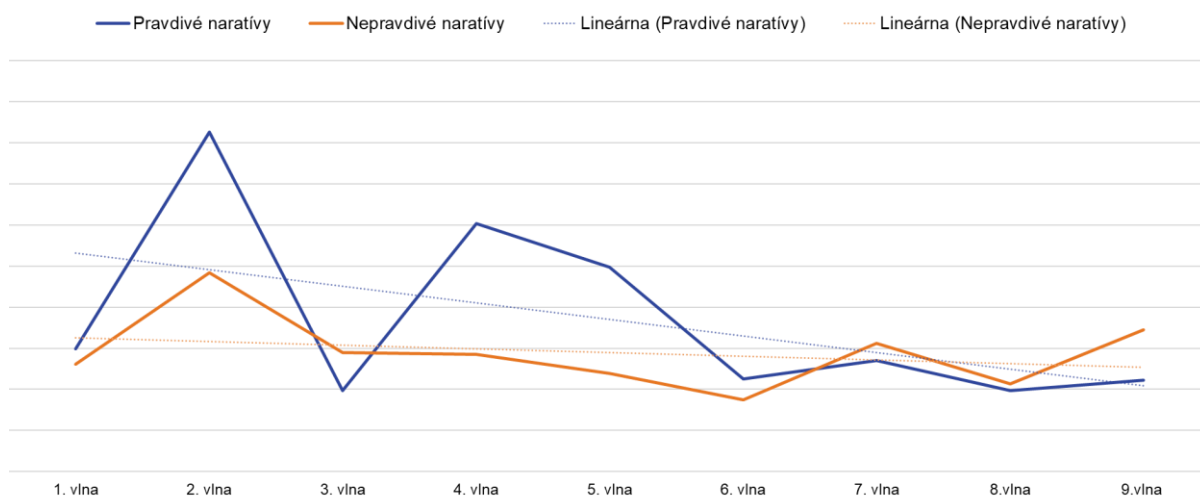
V porovnaní s predchádzajúcou vlnou však opäť vzrástol podiel ľudí, ktorí súhlasia s tým, aby štát obmedzil médiá, ktoré šíria dezinformácie, alebo manipulatívne správy (72 % vs. 79 %). Zmena v postojoch prichádza v období po intenzívnej prezidentskej kampani, teda tesne po zvolení nového prezidenta SR. Nárast sa prejavil najmä v skupine tých, ktorí vyjadrili maximálny súhlas. Častejší súhlas vyjadrili ženy (82 %), ale aj ľudia, ktorí v posledných parlamentných voľbách volili strany Hlas (85 %), SaS (86 %), PS (90 %), Slovensko (92 %), či Demokrati (90 %). Nižšiu mieru súhlasu vyjadrili naopak voliči a voličky koalíčných strán Smer (72 %), SNS (51 %) a mimoparlamentnej strany Republika (62 %).

Otázka: IP06. Je podľa Vás správne, keď štát obmedzí alebo znemožní pôsobenie médií, ktoré šíria nepravdivé alebo manipulatívne informácie (niekedy označované aj ako "dezinformácie")?

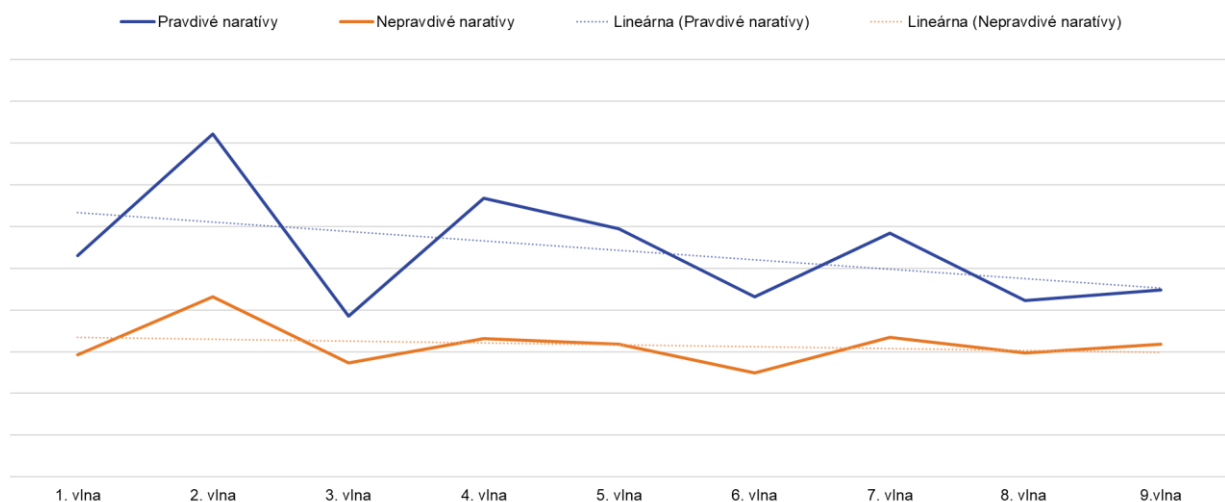
4 Vnímanie dezinformačných naratívov

V aprílovej vlnе rezonovali nepravdivé naratívy v spoločnosti častejšie, než tie pravdivé. Spomedzi nepravdivých správ najviac ľudí zaznamenalo informáciu o Ivanovi Korčokovi, ktorá sa medzi populáciou šírila počas druhého kola prezidentskej kampane. 74 % populácie zachytilo nepravdivú správu o tom, že ak by sa I. Korčok stal prezidentom, zatahol by Slovensko do vojny a vyslal by slovenských vojakov a vojačky na Ukrajinu. Takmer polovica populácie tiež zachytila informáciu o saharskom piesku, ktorý mali na územie Európy zhadzovať Američania (46 %). Približne 4 z 10 opýtaných tiež zachytili naratív, že I. Korčok chcel v prípade zvolenia za prezidenta SR zrušiť slovenské právo veta v Európskej únii.

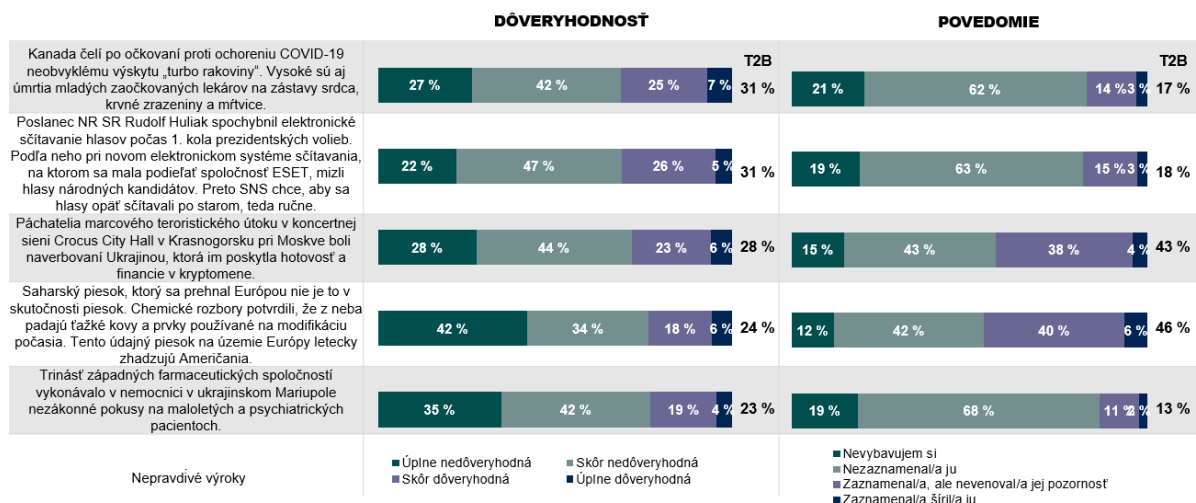
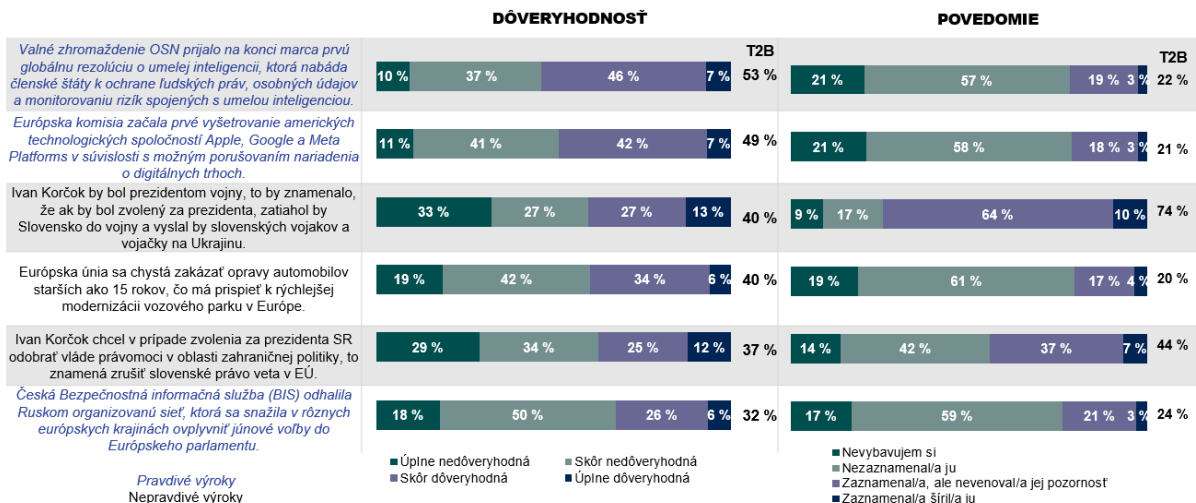

Otázka: DEZ01. Prosím uveďte, do akej miery ste zaznamenali, alebo nezaznamenali nasledujúce správy.

Dôveryhodnosť pravdivých, ale aj nepravdivých naratívov sa udržala na pomerne stabilnej úrovni. Pravdivé naratívy stále dosahujú vyššiu úroveň dôveryhodnosti, než tie nepravdivé. Viac ako polovica ľudí označila za dôveryhodnú správu o prijatí prvej globálnej rezolúcie OSN v súvislosti s ochranou ľudských práv, osobných údajov a monitorovaním rizík spojených s umelou inteligenciou (53 %). Takmer polovica respondentov a respondentiek tiež považovala za dôveryhodnú správu o začatí vyšetrovania Európskej komisie voči technologickým platformám ako je Apple, Google, či Meta a to súvislosti s možným porušovaním nariadenia o digitálnych trhoch (49 %). Spomedzi nepravdivých správ najviac ľudí dôverovalo naratívom o Ivanovi Korčokovi a zákaze opravy starších automobilov zo strany Európskej únie. 4 z 10 opýtaných označili za dôveryhodný naratív o Ivanovi Korčokovi, ktorý by v prípade zvolenia za prezidenta zatiahol Slovensko do vojny a vyslal by slovenských vojakov a vojačky na Ukrajinu (40 %).

Otázka: DEZ02. Do akej miery považujete nasledujúce správy za nedôveryhodné, alebo naopak dôveryhodné?

Pozn.: T2B = súčet odpovedí „Úplne dôveryhodná“ a „Skôr dôveryhodná“ alebo „Zaznamenal/a som ju a ďalej som ju šírila/a“ a „Zaznamenal/a som ju a ďalej som jej nevenoval/a pozornosť“. Otázka: DEZ02. Do akej miery považujete nasledujúce správy za nedôveryhodné, alebo naopak dôveryhodné? DEZ01. Prosím uveďte, do akej miery ste zaznamenal/a, alebo nezaznamenal/a nasledujúce správy